

'Dead SS-soldier in a Canal, Dachau, Germany' (1945)

COPYRIGHT LEE MILLER ARCHIVES

glamoureuze portretten van filmsterren en kunstenaars als Joseph Cornell en Virgil Thomson. Na een kort, door haarzelf als uiterst saai beschreven intermezzo als echtgenote van een Egyptische miljonair voegt ze zich in 1939 bij haar nieuwe liefde, de schilder Roland Penrose, in Londen.

Het is verleidelijk om bij Lee Miller onder de indruk te raken van haar schoonheid, haar flamboyante leven en haar beroemde, al dan niet surrealistische vrienden die ze portretteerde: Jean Cocteau, Man Ray, Picasso, Joseph Cornell, Max Ernst. Maar daarmee doe je haar talent en zeker haar gedrevenheid als fotograaf tekort. Hoewel ze genoeg had kunnen nemen met haar schoonheid — voor een beroemd model in die tijd niet ongebruikelijk — en zich had kunnen wentelen in de aandacht die ze kreeg van mannen, trok Miller de wereld in en maakte ze foto's.

In de tentoonstelling 'L'Art de Lee Miller' in het Parijse Jeu de Paume zijn 140 van haar werken bij elkaar gebracht door Mark Haworth-Booth, vanaf 1977 curator fotografie van het Londense Victoria & Albert Museum. Het is zijn verdienste dat er vooral eigen werk van Miller te zien is. Haworth-Booth richt zich bovendien niet alleen op haar foto's, maar exposeert ook artikelen die Miller voor Vogue schreef.

Veel van de getoonde fotografie toont de stad Parijs. Miller fotografeerde er veel straatscènes, daarbij beïnvloed door Eugène Atget (1857-1927). Net als de Franse straatfotograaf vereeuwigde ze bijvoorbeeld carrouselpaardjes en was ze bijzonder geïntrigeerd door vorm en zwart-witpartijen. Een beroemde foto uit die periode is *Exploding Hand* (1930), waarin de invloed van het surrealisme zichtbaar is. We zien een elegante vrouwenhand op de deurklink

van parfumerie Guerlain in Parijs. De krassen in het raam, om de hand heen, suggereren dat er een kleine explosie plaatsvindt. Waarschijnlijk zijn ze echter gemaakt door al die ringen met diamant, aan al die handen die de deur hebben opengemaakt.

Een andere beroemde foto is gemaakt in Egypte, tijdens Millers huwelijk met Aziz Eloui Bey. Op *Portrait of a Space* (1937) zie je een raam, waarvan het vliegennet is gescheurd en waarop nog een soort lijst hangt, waardoor je naar buiten naar de woestijn kijkt. Het is een frame (het lijstje) in een frame (het raamkozijn) in een frame (het kader van de foto) — een bedachte, surrealistische constructie waarin vorm overheerst.

Indrukwekkend in de tentoonstelling zijn de sterk uitgegrote pagina's van Vogue, waarvoor Miller zowel de fotografie als de tekst verzorgde. Vaak is ze ook zelf te zien: op een klein fotootje, in uniform, met een helm op haar hoofd — Lee Miller, uw oorlogsverslaggever ter plaatse. Je leest hoe haar woede toeneemt naarmate de oorlog vordert en met elke stap die ze verder Europa in trekt. Van wat neutrale koppen als 'Loire Bridges' en 'Paris under Snow' wordt de toon allengs grimmiger. 'Germans are like this', en 'Believe it' staat er boven haar laatste artikelen. Daarnaast schokkende foto's van stapels lijken, verbrande botten, een Duits meisje dat zelfmoord heeft gepleegd, een dode SS'er in het water.

Moeilijk mens

Als Lee Miller in 1977 overlijdt aan kanker, is haar werk eigenlijk zo goed als vergeten. Dat heeft ze niet in de laatste plaats aan zichzelf te danken. Tot halverwege de jaren vijftig fotografeerde ze nog wel wat

voor Vogue, maar al snel gaf ze haar carrière op en deed ze haar vroegere werk af als 'kiekjes'. Zelfs haar echtgenoot Roland Penrose en haar in 1947 geboren zoon Antony wisten lange tijd niet (alles) van haar carrière als model, muze, fotograaf en oorlogscorrespondent. De drank en andere middelen hadden Miller na de oorlog tot een op z'n zachtst gezegd moeilijk mens gemaakt. Zoon Antony was van z'n zeventiende tot een jaar voor haar dood met haar gebrouilleerd. Maar hij is wel degene die met diverse publicaties en tentoonstellingen haar werk weer onder de aandacht heeft gebracht en die nu ook het Lee Miller Archive in Londen beheert.

Pas na haar dood, in een gesprek met Millers broer Eric, ontdekt Antony Penrose dat Miller als zeventienjarig meisje was verkracht door een 'vriend van de familie'. Het was een gebeurtenis waar ze niet alleen een pijnlijke geslachtsziekte maar ook een trauma aan overhield. In een interview met Times Online in 2007 zegt Penrose dat hij het vermoeden heeft dat die vriend van de familie wel eens Millers vader zelf zou kunnen zijn geweest — gezien de in zijn ogen 'creepy' naaktfoto's die vader Miller al die jaren had gemaakt van zijn dochter.

Volgens een vriendin heeft deze gebeurtenis Lee Miller 'volledig onsentimenteel en soms zelf meedogenloos gemaakt'. Maar het zou ook haar enorme durf, haar dadendrang en haar onafhankelijke geest kunnen verklaren. ■

L'Art de Lee Miller

T/m 4 januari in Jeu de Paume, Parijs
Info: 0033(0)147031250 of www.jeudepaume.org